

Kazu audzēšanas nozares apskats par 2020. gadu

Pagājušais gads kazkopības nozarē Latvijā bija kārtējais izaicinājuma gads, ko noteica laika apstākļi. Saimniekiem bija jāizvērtē ganāmpulka lielums un barības nodrošinājums. Pieprasījums pēc kazas piena joprojām ir augsts.

Kazas piena iepirkuma cenas gan piedzīvoja samazinājumu un bija ap 0,50 eiro/litrā. Tas bija par 0,04 eiro/litrā mazāk nekā 2019. gadā. Pieprasījums pēc kazas piena ir lielāks nekā piedāvājums. Šāda situācija ir jau vairākus gadus, un izskatās, ka būs nepieciešams aizvien vairāk kazas piena. Tendence pirkt no kazas piena ražotus produktus ir vērojama gan Latvijā, gan ārvalstu tirgos. Eiropā kazkopības nozare tiek atbalstīta jau kopš 2015. gada, uzsverot aitu un kazu gaļas vērtību holesterīna līmeņa samazināšanai.

Joprojām lielākā daļa jeb aptuveni 80% no visiem Latvijas kazu audzētājiem ir bioloģiskas saimniecības, bet 21 saimniecība ir ekonomiski aktīva jeb tāda, kas nodod pienu. Diemžēl ir ļoti daudz kazu, kuras nav reģistrētas LDC un nav ziņas par tām. Respektīvi – šajā nozarē ir vērojams apslēpts ģenētiskais materiāls, nesakārtota reģistrācija un likumdošanas neievērošana.

Latvijā kazu audzētāju mērķis ir kazu ganāmpulkos paaugstināt piena produktivitāti un jaundzīvnieku kvalitatīvāku izaudzēšanu. Prioritāte ir arī laba vaislas materiāla izveide un eksports uz ārzemēm.

Ir svarīgi kazām veikt izslaukumu kontroli (piena pārraudzību) – noteikt piena tauku un olbaltumvielu procentu.

Kazkopības ekonomiskā efektivitāte ir atkarīga no:

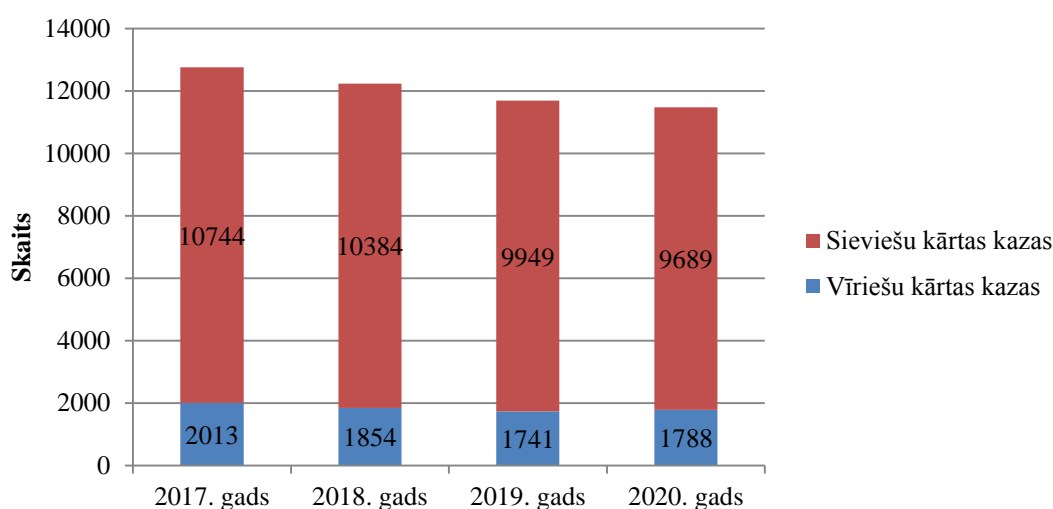
- * klimata un vietas apstākļiem piemērotas šķirnes izvēles;
- * labas ēdināšanas, turēšanas un kopšanas;
- * pareizas un mērķtiecīgas vaislas dzīvnieku izlases un atlasēs.

Izplatītākie ir dažādu krustojumu dzīvnieki (XX), Latvijas vietējās kazas (LVK) un Zānes kazas (ZK). Latvijā kazas lielākoties tiek audzētas, lai iegūtu pienu.

Kazkopībā 2020. gadā tika veiktas investīcijas jaunu, modernu fermu būvniecībā. Arī mājražotāji, piedaloties *LEADER* projektos, veica investīcijas esošo būvju remontā un renovācijā. Šie ieguldījumi tiek veikti, lai uzlabotu produkcijas pārstrādi un ražošanu.

Turpina pieaugt arī gaļas kazu skaits. 2020. gada sākumā cena par kazas gaļas kilogramu bija ne visai augsta – 1,99 eiro/kg, bet uz gada beigām bija vērojams straujš cenas kāpums, un tā maksāja jau 3,24 eiro/kg.

1. attēls. Kazu skaits Latvijā no 2017. līdz 2020. gadam

Avots: oficiālie kazu piena pārraudzības rezultāti, 2020

Pēdējo gadu laikā kazu skaits Latvijā joprojām samazinās. Uz 2021. gada 1. janvāri Latvijā kopā bija 11 477 kazas, tai skaitā 1788 vīriešu kārtas un 9689 sieviešu kārtas dzīvnieki. Tai pašā laikā ir vērojams kazu māšu skaita pieaugums. Kazu skaits samazinās mazajās saimniecībās, bet palielinās lielajās. Latvijā populārākā kazu audzēšanas metode – ekstensīva. Ekonomiski aktīvo saimniecību ganāmpulku vidējais lielums ir 50 līdz 220 vaislas kazu mātes. Kazu audzēšanas nozarē ir izteikta sezonāla piena ieguve (marts līdz novembris). Populārākās audzētās kazu šķirnes ir: LVK – 42%, ZK – 39% un AN – 0,1%.

Perioda ražības rādītāji

Periods	Perioda ražība					
	Izslaukums, kg	Tauki		Olbaltumvielas		SŠS x1000
		%	kg	%	kg	
31.12.2017.	481	3,95	19,0	3,16	15,2	1654
31.12.2018.	506	3,83	19,4	3,12	15,8	1375
31.12.2019.	537	4,06	16,6	3,25	13,3	1404
31.12.2020.	422	4,10	17,3	3,34	14,1	1231

Pēc LDC datiem, 2020. gadā Latvijā no vienas kazas laktācijā ieguva 422 kg piena, kas ir ievērojami mazāk kā iepriekšējos gados. Turpretī ir novērojams piena kvalitātes rādītāju pieaugums. Palielinājies gan tauku saturs pienā, gan olbaltumvielu daudzums. Novērojams arī somatisko šūnu skaita samazinājums. 2020. gadā pārraudzībā bija 24 ganāmpulki. Ražīgākā kaza bija ar izslaukumu 808 kg laktācijā. Bija gan arī divas saimniecības, kurās izslaukums laktācijā bija zem 300 kg. Neskatoties uz visām problēmām, kazkopības nozares nākotne tiek prognozēta pozitīva. Tikai mūsu saimniekiem ir jāprot vēl efektīvāk izmantot Latvijas dabas apstākļus un visas tās iespējas, ko var iegūt, izmantojot ES struktūrfondus. Spiežot pēc pērnā gada kazu gaļas cenu kāpuma, šī varētu būt ienesīga nozare. Aicinājums visiem kazu turētājiem un audzētājiem – būt aktīviem, reģistrēt savus dzīvniekus, jo par tiem ir iespējas saņemt atbalsta maksājumus!

LAILA PLĪTA,
LLKC Lopkopības nodaļas konsultante